

Bakalářský/diplomní/specializační seminář

Kulturní dějiny pozdního středověku

vyučující: Jaroslav Svátek

úterý 14h10, místnost 211

Anotace:

Seminář je určen zájemcům o dějiny pozdního středověku (14. – počátek 16. století), zejména v oblasti kulturních dějin v jejich nejširším pojetí. Příslušnou dobu se pokusíme nahlédnout pomocí několika vybraných dílčích témat, která zajímavým způsobem ilustrují kulturu, náboženství a sociální dějiny českých zemí pozdního středověku. Kurs je založen především na četbě vybraných primárních pramenů a následných debatách. Budeme také sledovat nejnovější trendy českého i zahraničního bádání, jež se tímto obdobím zabývá.

Během kursu se jeho účastníci také seznámí s metodikou psaní závěrečných prací a s pravidly při práci s prameny.

Cíl předmětu:

Prohloubení znalostí kulturních reálií (nejen) českých zemí pozdního středověku (14. – počátek 16. století) na základě rozboru a komentářů zejména písemných pramenů. Příprava na psaní kvalifikační práce.

Předmět bude probíhat prezenční formou, pokud to situace umožní. V opačném případě je možné jej realizovat i distančně formou videokonferencí.

Přihlášení studenti budou mít přístup k informačním zdrojům v aplikaci Moodle.

Témata 2021/2022:

I. Česká historie v pojetí Aenea Silvia Piccolominiho (zimní semestr)

Seminář se zaměří na čtení a interpretaci díla *Historie česká (Historia Bohemica)* jednoho z nejvýznamnějších humanistů 15. století a zároveň budoucího papeže Pia II. (1458-1464). Aeneův svérázný výklad českých dějin, podpořený vlastní autorovou zkušeností s českými reáliemi, názorně ukazuje, že středověká historiografická díla je nutno číst nanejvýš obezřetně. Pomocí četby se účastníci semináře seznámí s dobovou praxí vzniku středověkých textů a s jejich dalším šířením. V neposlední řadě poskytne analýza Piccolominiho textu nevšední pohled na české dějiny od jejich mytických počátků po autorovu žhavou současnost. Dílo samotné budeme číst v českém překladu, v některých momentech s přihlédnutím k latinskému originálu, dotkneme se i dalších spisů tohoto autora, která se vážou k tématu české historie.

Prameny:

Aeneas Silvius Piccolomini, *Historia Bohemica*, ed. Josef Hejnic – Hans Rothe, Köln – Weimar – Wien 2005

Enea Silvio, *Historia Bohemica – Historie česká*, ed. Dana Martínková – Alena Hadravová – Jiří Matl, Praha 1998

Enee Silvii Piccolominei postea Pii pp. II *De Evropa*, ed. Adrianus van Heck, Città del Vaticano 2001

KADLEC, Augustin, *List Eneáše Silvia o cestě na sněm do Benešova a o dvojí zastávce v Táboře*, in: Jihočeský sborník historický 22 (1953), s. 107–112, s. 133–148

WOLKAN, Rudolf, *Der Briefwechsel des Eneas Silvius Piccolomini: Abt. 3: Brief als Bischof von Siena: Briefe von seiner Erhebung zum Bischof von Siena bis zum Ausgang des Regensburger Reichstages (23. September 1450 - 1. Juni 1454)*, Wien 1918, s. 22-57

Literatura:

BAŽANT, Vojtěch, *Husité, Turci a pravá víra u Aenea Silvia Piccolominiho*, in: *Kacíři, barbaři, nepřátelé. Odlišnost a stereotypy v pozdním středověku*, Praha 2016

CERMANOVÁ, Pavlína – NOVOTNÝ, Robert – SOUKUP, Pavel, *Husitské století*, Praha 2014

CÍSAŘOVÁ – KOLÁŘOVÁ, Anna. *Návštěva Eney Silvia v Táboře před pěti sty lety*, in: Jihočeský sborník historický 20 (1951), s. 61–64

ČORNEJ, Petr, *Velké dějiny zemí Koruny české V (1402–1437)*, Praha 2000

KAMINSKY, Howard, *Pius Æneas among the Taborites*, in: *Church History* 28/3 (1959), s. 281–309

MONTECALVO, Rolando, *The New Landesgeschichte: Aeneas Silvius on Austria and Bohemia*, in: *Pius II ‚El più expeditivo pontifice‘. Selected studies on Aeneas Silvius Piccolomini (1405-1464)*, ed. Zweder von Martels – Arjo Vanderjagt, Leiden – Boston 2003, s. 55-86

ROTHER, Hans, *Enea Silvio de' Piccolomini über Böhmen*, in: *Studien zum Humanismus in den Böhmisches Ländern*, ed. Hans-Bernd Harder – Hans Rothe, Köln – Wien 1988, s. 141-156

další literatura k dohledání zde: <http://www.geschichtsquellen.de/autor/1803>

II. Mezi knížecím zrcadlem a encyklopedickým dílem – *Spravovna M. Pavla Židka* (letní semestr)

Dílo mistra Pavla Židka sepsané pro krále Jiřího z Poděbrad bude dalším textem, skrze který nahlédneme do českých dějin 15. století. *Spravovna* reflektuje dobové události poděbradské éry i desetiletí, která jí předcházela, zároveň však představuje svým způsobem encyklopedické pojednání. V neposlední řadě se jedná o dílo didaktické, jež bývá často řazené mezi tzv. knížecí zrcadla. Při četbě se tudíž zaměříme na žánrové zařazení tohoto mnohvrstevnatého textu, což nám umožní se obecněji zamyslet nad problematikou žánrovosti středověkých písemných pramenů. Z metodologického hlediska bude též přínosné pracovat s autentickým staročeským textem, jenž byl vydán v transliterované a nedávno i v transkribované podobě. Studenti si jeho četbou osvojí, jak pracovat se staročeskými prameny a jak jim porozumět.

Prameny a literatura:

M. Pavla Židka Spravovna, ed. Zdeněk V. Tobolka, Praha 1908

Pavel Žídek, *Spravovna*, ed. Tereza Hejdová, on-line edice na Vokabulář webový: <https://vokabular.ujc.cas.cz/moduly/edicni/edice/b9ac9940-0aa3-4081-8c1a-87c9b9912017/plny-text/s-aparatem/folio/%5B1%5D>

CERMANOVÁ, Pavlína – SVÁTEK, Jaroslav – ŽŮREK, Václav – BAŽANT, Vojtěch, *Přenos vědění. Osudy čtyř bestsellerů v pozdně středověkých českých zemích*, Praha 2021

ČORNEJ, Petr – BARTLOVÁ, Milena, *Velké dějiny zemí Koruny české*, sv. VI (1437-1526), Praha – Litomyšl 2007

URBÁNEK, Rudolf, *Věk poděbradský (I-III)*, Praha 1915-1962

ŽŮREK, Václav, *Konvertiten raten dem Ketzerkönig. Zwei volkssprachliche Schriften für König Georg von Podiebrad*, Bohemia 58/2, 2018, s. 246-266

Další prameny a literatura budou upřesněny (a zpřístupněny) v jednotlivých hodinách.

Požadavky na atestaci

Bakaláři historie (jedno i dvouobor) nastoupivší v roce 2019 a později: (2x Z+Zk, 4 kredity)

Zápočet se udílí na základě krátkého pohovoru o studijním zaměření absolventa kurzu. Zkouška probíhá jako pohovor nad projektem bakalářské práce, student představuje dosavadní přípravu, heuristiku a v posledním roce studia i rozpracovaný text práce (předpoklad je min. 10 NS).

Bakaláři historie (jedno i dvouobor) nastoupivší do roku 2018 včetně: (2x Z+Zk, 5 kreditů)

Zápočet se udílí na základě podrobného pohovoru o studijním zaměření absolventa kurzu. Zkouška probíhá jako pohovor nad projektem bakalářské práce, student představuje dosavadní přípravu, heuristiku a v posledním roce studia i rozpracovaný text práce (předpoklad je min. 15 NS).

Studenti historie se zaměřením na vzdělávání (bc.): (specializační seminář Z+Z, 5 kreditů; volitelný diplomní Z+Zk, 5 kreditů)

Zápočet se udílí na základě podrobného pohovoru o studijním zaměření absolventa kurzu. Zápočet v letním semestru specializačního semináře probíhá formou diskuse o dalším směřování studenta. V případě, že student píše práci na druhém oboru, odevzdá krátkou tématickou esej v rozsahu cca 5-10 NS. V případě pokračování v druhém roce bakalářského semináře odevzdává student přípravu projektu a heuristiku. V posledním roce studia odevzdává student rozpracovaný text práce (předpoklad je min. 15 NS).

Studenti navazujícího magistra historie: (3x zápočet, klauzurní práce v druhém roce)

Zápočet se udílí na základě podrobného pohovoru o studijním zaměření absolventa kurzu. Klauzurní práce představuje buď odevzdanou podstatnou část textu diplomové práce (předpoklad je min. 25 NS) nebo samostatnou práci na zvolené téma vycházející ze zaměření studenta v obdobném rozsahu. Práce může nabývat spíše charakter historické eseje.

Studenti učitelství historie pro SŠ (mgr.): (historicko-didaktický seminář Z+Z, 6 kreditů; volitelný diplomní seminář Z+Z, 5 kreditů)

Zápočet historicko-didaktického semináře se udílí na základě podrobného pohovoru o studijním zaměření absolventa kurzu. V případě, že student píše práci na druhém oboru, odevzdá krátkou tématickou esej v rozsahu do 5 NS a v případě zájmu o další pokračování na oboru historie odevzdává student na konci roku přípravu projektu a heuristiku. V druhém roce diplomního semináře se zápočet udílí po diskusi nad odevzdávanými částmi závěrečné práce (předpoklad je min. 10 NS v každém semestru).